

Könssjukdomar och sexuellt överförbara infektioner

Kondylom är en av de vanligaste könssjukdomarna. Det bildas vårtor i underlivet eller kring ändtarmsöppningen. Vårtorna orsakas av ett virus som kallas HPV, humant papillomvirus.

Ibland kan man höra talas om så kallade platta kondylom. Med det menas en virusförändrad slemhinna utan synliga vårtor. Den här texten handlar inte om platta kondylom utan om typiska kondylom, så kallade könsvårtor.

Vårtorna kan se ut på olika sätt. Det vanligaste är flikiga eller rundade och lätt upphöjda vårtor.

Alla får inte symtom. Det vanligaste symtomet är vårtor. Vårtorna kan sitta på olika platser i underlivet. De flesta som får kondylom har inga fysiska besvär, men vårtorna kan upplevas som missprydande.

Du kan ofta se eller känna vårtorna. De kan se ut på olika sätt. Det vanligaste är flikiga eller rundade och lätt upphöjda vårtor.

Vårtorna kan ha samma färg som din hud men de kan även vara rosa, vitaktiga, röda eller bruna. Vårtorna kan finnas en och en, men oftast finns flera samtidigt.

I en del fall kan vårtorna sitta mycket tätt så att de ser ut som enstaka stora utväxter.

Du kan också få ett eller flera av följande symtom:

- klåda eller sveda
- små blödningar från vårtorna
- besvär vid samlag.

Kontakta en <u>vårdcentral</u> om du tror att du har kondylom. Du kan också kontakta en<u>hud- och könsmottagning</u>, en så kallad venereologimottagning. De har olika namn på olika ställen i landet, till exempel könsmottagningen, Sesam, mottagningen för sex- och samlevnad, STD-mottagning eller STI-mottagning.

Du som är under 25 år kan oftast kontakta en<u>ungdomsmottagning</u>. Det kan variera vilken ålder som gäller beroende på var i landet du bor.

Många mottagningar kan du kontakta genom att logga in.

Ring telefonnummer 1177 om du vill ha sjukvårdsrådgivning och hjälp med var du kan söka vård.

Du behöver inte söka vård om du har en regelbunden partner som fått kondylom och du inte har några symtom själv.

Kondylom smittar genom sex och kan överföras även om det inte finns några synliga symtom. Kondylom kan överföras till barnet vid förlossningen.

Kondylom smittar ganska lätt. Många som har haft sex med någon som har kondylom blir smittade med viruset.

Det kan ta lång tid innan du får symtom. Tiden från det att du smittas till att du kan se vårtor varierar mycket.

Immunförsvaret är nedsatt när du är gravid, sjuk eller tar vissa läkemedel. En virusinfektion kan då göra att fler och större vårtor bildas.

Kondom ger ett skydd mot kondylom, men det är inte hundraprocentigt säkert. Det beror framför allt på att kondomen inte täcker alla ytor som kan vara infekterade av virus.

Det finns vaccin som skyddar mot de typer av HPV som är vanligast vid kondylom. Barn vaccinerar sig gratis genom elevhälsan. Du som är äldre kan behöva betala själv.

Läs mer om vaccination mot HPV.

Du bör inte ha sex när du behandlas med läkemedel eller medan du läker efter en kirurgisk behandling.

Använd kondom om du har sex med en ny partner när du är färdigbehandlad. Kondom är det bästa skyddet, även om den inte skyddar helt mot risken att överföra viruset.

Viruset kan smitta även när du inte har några symtom. Ju längre tid som går utan att du får symtom, desto mindre är risken att du smittar.

Vid undersökning hos läkare kan du bara få hjälp att hitta eventuella kondylom. Det går inte att ta något blodprov eller annat prov som visar om det finns virus eller inte.

Ibland kan läkaren behöva ta ett vävnadsprov för att hitta eller utesluta tecken på en virusinfektion. Hen tar då bort en liten bit av huden som undersöks i laboratorium med mikroskop. Du får <u>lokalbedövning</u> om du behöver lämna vävnadsprov.

Det är viktigt att du även lämnar prover för att se om du har andra könssjukdomar, framför allt<u>klamydia</u>. Du kan göra det i samband med din undersökning.

De flesta som har kondylom blir av med vårtorna utan någon särskild behandling. Det varierar hur lång tid det tar.

Vårtorna kan behandlas om de ger besvär som till exempel klåda, sveda, skav, blödningar och problem med att kissa. Många upplever att det är psykiskt störande att ha vårtor. Det kan också vara en anledning att få behandling.

De flesta blir bra eller bättre inom någon månad efter behandlingen.

Gemensamt för alla behandlingar är att de är inriktade på att ta bort vårtorna. De behandlar inte den virusinfektion som gör att vårtorna uppkommer, även om mängden viruspartiklar brukar minska efter behandling. Det är därför vanligt att få nya vårtor.

Du riskerar också att föra smittan vidare, trots behandlingen.

Så småningom brukar kroppens eget immunsystem ta hand om virusinfektionen, men det är inte säkert att det går

fortare för att du har blivit behandlad.

Vårtorna kan behandlas med utvärtes läkemedel eller tas bort av läkare.

En vanlig behandling är med receptbelagda läkemedel som innehåller podofyllotoxin. Du smörjer eller penslar läkemedlet på vårtorna.

Behandlingen pågår i tre dagar. Sedan gör du ett uppehåll i ungefär fyra dagar. Därefter upprepas behandlingen en eller flera gånger.

Behandling med lösningar och krämer kan ge besvär med klåda, sveda, rodnad och småsår. Besvären försvinner av sig själv när behandlingen är över. Du ska avbryta behandlingen om reaktionerna blir kraftiga.

Du ska inte använda läkemedel som innehåller podofyllotoxin om du är gravid eller planerar att bli gravid.

Det finns olika sätt att ta bort kondylomvårtor. Vilket sätt som bör användas avgörs i samråd med läkare. Sättet som används kan också variera beroende på var i landet du bor.

De olika sätten är:

- frysning, så kallad kryobehandling
- diatermi, det vill säga stark upphettning
- borttagning med laser
- borttagning med sax eller kniv.

Kondylom orsakas av virus som tillhör gruppen <u>humant papillomvirus</u>, <u>HPV</u>. Det finns flera olika typer av sådana virus. De virus som orsakar kondylom liknar de typer som orsakar vårtor på fötter, händer och andra ställen på kroppen.

Det är mycket vanligt med HPV-infektioner i underlivet. De flesta får däremot inga vårtor. Hos de flesta läker infektionen av sig själv och allt tyder på att viruset då också har försvunnit ur kroppen.

Personer som är friska i övrigt får mycket sällan komplikationer på lång sikt. Personer som har kraftigt nedsatt immunförsvar kan få kondylomvårtor på stora delar av underlivet.

De virustyper som orsakar kondylom är vanligen inte samma som de virustyper som getivmoderhalscancer.

Du behöver inte göra några extra <u>cellprovskontroller</u> om du har haft kondylom. Det räcker att ta cellprov när du blir kallad. Det är viktigt att du blir undersökt om en cellprovskontroll visar att det finns förändringar på livmodertappen.

Kondylomviruset kan överföras till barnet under förlossningen. Men det är ovanligt att hen får några besvär.

Viruset kan ligga vilande i flera år och senare ge upphov till vårtor hos barnet, även om det är ovanligt. Därför behöver det inte vara så att barn som får kondylomvårtor har blivit utsatta för <u>sexuella övergrepp</u>. Men läkaren är ändå skyldig att utreda hur smittan kan ha gått till.

För att du ska kunna vara delaktig i din vård och behandling är det viktigt att du<u>förstår informationen du får</u> av vårdpersonalen. Ställ frågor om du inte förstår. Du ska till exempel få information om behandlingsalternativ och <u>hur länge du kan behöva vänta på vård och behandling</u>.

Du har möjlighet att <u>få hjälp av en tolk om du inte pratar svenska</u>. Du har också möjlighet att <u>få hjälp av en tolk om du har en hörselnedsättning.</u>

MER PÅ ANDRA WEBBPLATSER

- UMO Skydd mot könssjukdomar
- UMO Vestibulit ont i slidöppningen
- UMO Film: Hur sätter man på en kondom?

läsa mer om de olika e-tjänsterna.

Senast uppdaterad:
2022-08-25
Redaktör:
Ida Friedmann, 1177.se, nationella redaktionen
Granskare:
Elisabet Nylander, läkare, professor i hudsjukdomar och könssjukdomar, Umeå universitet och Norrlands
Universitetssjukhus, Umeå
Fotograf:
Amna Elyas, Hudläkare, Skånes universitetssjukhus
Just nu kan en del vuxna med livmoderhals få gratis vaccination mot HPV. Se efter om erbjudandet gäller dig.

På 1177.se får du råd om hälsa och information om sjukdomar och vilka mottagningar du kan kontakta. Logga in för att läsa din journal och göra dina vårdärenden. Ring telefonnummer 1177 för sjukvårdsrådgivning dygnet runt. 1177 ger dig råd när du vill må bättre.

Med e-tjänsterna på 1177.se kan du se personlig vårdinformation och kontakta vården på ett säkert sätt. Här kan du

T.		
Behandling av personuppgifter		
Hantering av kakor		
<u>Inställningar för kakor</u>		
1177 – en tjänst från <u>Inera.</u>		